Во Западен Балкан корупцијата веќе не се сведува само на поткуп. Таа прерасна во заробување на државата: политички и бизнис мрежи кои ги преиначуваат институциите и правилата за приватна корист, честопати со поддршка од странски интереси.

Новото видео на СЕЛДИ ги претставува клучните наоди од најновиот Регионален извештај за борба против корупцијата, кој се потпира на Проценка и дијагностика на заробеност на државата за 2026 година (СКАД) и на Системот за мониторинг на корупцијата (ЦМС).

Наодите укажуваат на регион во кој формалниот напредок кон ЕУ прикрива длабоко вкоренето заробување. Босна и Херцеговина (75,0) и Србија (71,5) се наоѓаат во системската „црвена зона“ на заробување на државата, додека Северна Македонија,

Црна Гора, Албанија и Косово остануваат во жолтата зона. Перцепцијата за политичко влијание врз правосудството надминува 90% во Северна Македонија и Србија, а јавните набавки со само еден понудувач надминуваат 50% во Босна и Херцеговина, Србија и Црна Гора, што е далеку над црвениот праг на ЕУ од 20%. Странското влијание додава уште еден слој: во Србија, руските странски директни инвестиции речиси се четирипати поголеми до 2024 година, а кинеските инвестиции надминаа 5,7 милијарди долари, што повеќето ги сметаат за политички мотивирани. Зад сето ова стои систем на „законодавна мимикрија“: закони усогласени со ЕУ на хартија, додека моќта во пракса останува непроменета.

Што треба да се промени? Извештајот повикува на премин од условување кон темелна проверка (due diligence): системи за рано предупредување засновани на вештачка интелигенција што ги анализираат податоците за јавните набавки, сопственоста и судовите; вистинска заштита за истражувачките медиуми, граѓанското општество и адвокатските комори; и пристапен процес што се оценува според резултатите, а не според законодавството.

Геополитичкиот ризик треба да го направи доброто владеење поважно, а не помалку важно.

Погледнете го видеото и прочитајте го целиот Регионален извештај за борба против корупцијата.